

**OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW w WARSZAWIE**

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

1. *Obiekt*

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEGO KRZYŻA

2. *Czas powstania*

1810 rok

3. *Miejscowość*

MYSŁOWICE

fasada

orientacja (skala 1:10000)

sytuacja (skala 1:1000)

4. *Adres*

**Mysłówice
ulica Świerczyny 1**

nr hipoteczny

numer działki 254.66

5. *Przynależność administracyjna*

województwo katowickie

gmina miasto Mysłówice

6. *Poprzednie nazwy miejscowości*

Mysłowitza

7. *Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975*

województwo katowickie

powiat miasto wydzielone

8. *Właściciel i jego adres*

Rzymsko-Katolicka Parafia
po wezwaniu
Świętego Krzyża
ul. Świerczyny 1, Mysłówice
Archidiecezja Katowicka

9. *Użytkownik i jego adres*

Rzymsko-Katolicka Parafia
po wezwaniu
Świętego Krzyża
ul. Świerczyny 1, Mysłówice
Archidiecezja Katowicka

10. *Rejestr zabytków*

Nr **A/802/67**

data **20 grudnia 1967 roku**

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

- 1590 rok - wzmiankowana kaplica Świętego Krzyża
- 1598 rok - w protokole wizytacyjnym archidziekona krakowskiego Krzysztofa Kazimierskiego wspomniana kaplica Świętego Krzyża - drewniana, konsekrowana, posiadająca jeden ołtarz drewniany
- 1619 rok - w protokole wizytacyjnym analogiczna informacja jak w roku 1598 oraz informacja o grzebaniu zmarłych przy kaplicy
- 1720 rok - informacja o zniszczeniu zmurszałego drewnianego budynku kaplicy
- 1740 rok - kaplica odbudowana przez księdza Antoniego Mioszowskiego
- druga połowa XVIII wieku - kaplica użytkowa jako kościół parafialny w czasie rozbudowy kościoła pod wezwaniem NMP
- 13 kwietnia 1807 roku - spalenie kaplicy w czasie działań wojennych
- 1810 rok - staraniem księdza Mateusza Nygi, przy pomocy Mioszowskiego wzniesiono obecny kościół z kamienia - kościół posiadał trzy ołtarze
- od 1846 roku - w kościele, obok polskiego, kazania w języku niemieckim
- 1872 rok - kościół opustoszały i zaniedbany
- 1883 rok - wymiana ogrodzenia składającego się z żelaznych łańcuchów, zawieszonych na drewnianych słupach, na żelazne na podmurowaniu
- lata 1892-1893 - usunięcie wapiennych tynków zewnętrznych na cementowe, pokrycie dachu łupkiem
- 1978 rok - na miejscu dotychczasowej stacji duszpasterskiej erygowana zostaje Parafia pod wezwaniem Krzyża Świętego

Kościół wybudowany w stylu barokowo-klasycystycznym.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja - kościół orientowany, usytuowany na niewielkiej działce zbliżonej w kształcie do trójkąta, znajdującej się na skrzyżowaniu ulicy Bytomskiej i Świerczyny, około 200 metrów od KWK Mysłowice. W otoczeniu kościoła wysoka zieleń (lipy, klony, kasztanowce). Działka otoczona dekoracyjnym metalowym ogrodzeniem na podmurówce (prawdopodobnie z 1883 roku). Działka położona około pół metra poniżej poziomu ulicy. Wokół kościoła chodnik o szerokości 2 metrów z wylewki betonowej.

Konstrukcja - kościół murowany z kamienia, otynkowany (elewacje i wnętrze), detal architektoniczny kamienny, formowany w tynku

Sklepienia, stropy - w *nawie* - kopuła z czterema dużymi lunetami nad ramionami krzyża; w *zakrystii* - sklepienie kolebkowe z lunetami; w *kruchcie* - sklepienie kolebkowo-krzyżowe

Więźba dachowa - drewniana z królem z zastrzałami

Pokrycie dachu - blacha miedziana

Schody - wewnętrzne - z *nawy na chór muzyczny* - kręcone na rzucie koła, z rdzeniem, w grubości muru, lastrkowe

Podłogi, posadzki - w *nawie* i w *kruchcie* - lastrkowe; w *prezbiterium* - posadzka nowa, marmurowa (płytki białoszare, prostokątne, różnej wielkości, w układzie pasowym, we fragmentach „zygmuntówka”); w *zakrystii* - płytki paździerzowe kryte wykładziną PCW

Drzwi - zewnętrzne - *główne (do kruchty zachodniej)* - nowe, drewniane, z odzwiami, pełne, wahadłowe, dwuskrzydłowe, o konstrukcji ramowo-płycinowej, dekoracja osmiopłycionowa z płaskorzeźbami, na zawiasach kątowych z dekoracyjną ślusarką; *do zakrystii* - nowe, drewniane, z odzwiami, jednoskrzydłowe, pełne, z listw boazeryjnych, na zawiasach pasowych; wewnętrzne - z *przedzionka do nawy* - nowe, drewniane, dwuskrzydłowe, wahadłowe, szklone, o konstrukcji ramowo-płycinowej, przeszklenie okratowane (krata kuta ręcznie); z *nawy do zakrystii* - nowe, drewniane, z odzwiami, pełne, zamknięte półkoliście, o konstrukcji deskowej, na zawiasach czopowych; z *nawy na chór muzyczny* - krata z prętów stalowych o przekroju kolistym, spawana

Okna - w *nawie* - w stałych, metalowych ramiakach, z wywietrznikami, zamknięte półkoliście, wypełnione szybami gomulkowymi, różnobarwnymi; w *zakrystii* - metalowe, pojedyncze, zamknięte półkoliście, wypełnione szybami gomulkowymi, różnobarwnymi

Rzut - kościół centralny, na planie ośmioboku, na osi którego dwie zbliżone do kwadratu przybudówki: od wschodu zakrystia, od zachodu kruchta. Wnętrze na planie koła połączonego z krzyżem maltańskim, w murach pomiędzy ramionami krzyża nisze

Bryła - harmonijna, jednokondygnacyjna, niepodpiwniczona, składająca się z oktogonalnego korpusu z dostawionymi dwiema niższymi przybudówkami na osi. Nad kościołem osmiopłocowa kopuła, w kształcie rozszerzonego u podstaw dzwonu, z latarnią, nakrytą wysoką cebulastą banią, zwieńczoną metalowym, ażurowym, krzyżem maltańskim. Nad zakrystią i kruchtą dachy trójspadowe z kalenicą

<p>14. <i>Kubatura</i></p> <p>około 800 m³</p>	<p>15. <i>Powierzchnia użytkowa</i></p> <p>około 120 m²</p>	<p>16. <i>Przeznaczenie pierwotne</i></p> <p>sakralne</p>	<p>17. <i>Użytkowanie obecne</i></p> <p>sakralne</p>
<p>18. <i>Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 1970 rok - wymiana ołtarza na nowy posoborowy, wybudowanie tabernakulum poza osią, malowanie wnętrza • lata 1973-1974 - konserwacja rzeźb <i>Chrystus Ukrzyżowany, Matka Boska i święty Jan</i> przez Jana Gałaszka z Pszczyny • lata 1974-1976 - naprawa tynków, odnowienie ogrodzenia, malowanie całości kościoła • 1979 rok - malowanie elewacji farbami wapiennymi według projektu Jana Gałaszka, wykonanie otworu drzwiowego do zakrystii w miejscu okna i założenie nowych drzwi według projektu inżyniera Mariana Stasika • 1992 rok - wymiana pokrycia dachowego z łupka na blachę miedzianą 		<p>19. <i>Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</i></p> <p>Fundamenty - stan średni, ślady zawilgocenia Ściany zewnętrzne - stan średni, spękania, w dolnych partiach ślady zawilgocenia Ściany wewnętrzne - stan średni, drobne spękania Sklepienia - stan dobry Konstrukcje dachowe - stan dobry Pokrycie dachu - stan bardzo dobry Wyposażenie - stan dobry Instalacje - stan dobry</p>	
		<p>20. <i>Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • sklejenie spękań • odczyszczenie elewacji z farby emulsyjnej i malowanie ich farbami paraprzepuszczalnymi • odsłonięcie elementów architektonicznych z kamienia i ich konserwacja • docelowo wykonanie nowej aranżacji prezbiterium i nawy 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numery i miejsce przechowywania)

- Program prac konserwatorskich przy grupie rzeźb z XVII wieku (XVIII wieku - Matka Boska, święty Jan Ewangelista) - opracowany przez Jana Gałaszka, 1974 (maszynopis w Archiwum OW-PSOZ w Katowicach - sygnatura 4641)
- Historia Parafii Mysłowickiej; skrócony odpis z książki J. Kundery (Archiwum OW-PSOZ w Katowicach - sygnatura II/748)
- Rzut i przekrój kościoła, autor i rok wydania nie znany (przechowywane na plebani Parafii Świętego Krzyża w Mysłowicach)

22. Bibliografia

- J. Kundera, Historia parafii Mysłowickiej, Mysłowice, 1934, strony 31-36

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

- Pamiątka kościołów mysłowickich, Mysłowice, lata 30-ste XX w, 15 tablic

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst	mgr Irena Kontna	wrzesień 1997 roku	1. <i>le</i>
plany, rysunki	autor nie znany		
zdjęcia, fotografie	mgr Irena Kontna	wrzesień 1997 roku	1. <i>le</i>
miejsca przechowywania negatywów Archiwum WKZ w Katowicach			

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. <i>Miejscowość</i> MYSŁOWICE	2. <i>Obiekt</i> KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEGO KRZYŻA	3. <i>Zawartość wkładki</i> Ciąg dalszy punktu 13 - opis obiektu
------------------------------------	--	---

Ciąg dalszy punktu 13 - opis obiektu

Elewacje - z boniowanymi narożnikami i niskim ciosowym cokolem. Ściany zwieńczone belkowaniem. Na osi centralnej każdej z elewacji na przemian okna i obramieniak. Od południa i północy okna, w ścianie wschodniej i zachodniej zamurwane okna, w pozostałych elewacjach obramienia. Wszystkie okna i obramienia ujęte w profilowanych opaskach. Zakrystia i kruchta zwieńczone wydatnym gzymsem, nad kruchtą od zachodu gzymś wysunięty w rodzaju okapu. W ścianie wschodniej zakrystii niewielkie, zamknięte półkoliście okno, okratowane zewnętrznie.

Wnętrze - centralne z czterema niszami na rzeźby, sklepione hemisferycznie, usytuowanymi pomiędzy ramionami krzyża maltańskiego. Ściany ramion krzyża zwieńczone półkolistą arkadą. W zachodnim ramieniu chór muzyczny, nowy, podwieszony, murowany, z pełnym parapetem o wklęsło-wypukłej linii, dekorowanym płycinami i palmetkami. W narożniku północno-zachodnim w grubości muru klatka schodowa na chór muzyczny. Pośrodku kopuły koło z profilowanej ramy.

Wyposażenie - skromne, obejmujące: trójosobową grupę rzeźbiarską Ukrzyżowania z Chrystusem Ukrzyżowanym, Matką Boską i świętym Janem z dawnego ołtarza głównego (barokowa z XVIII wieku), rzeźbę Chrystus w Okowach (barokowa z XVIII wieku), kropielnicę z piaskowca w kruchcie

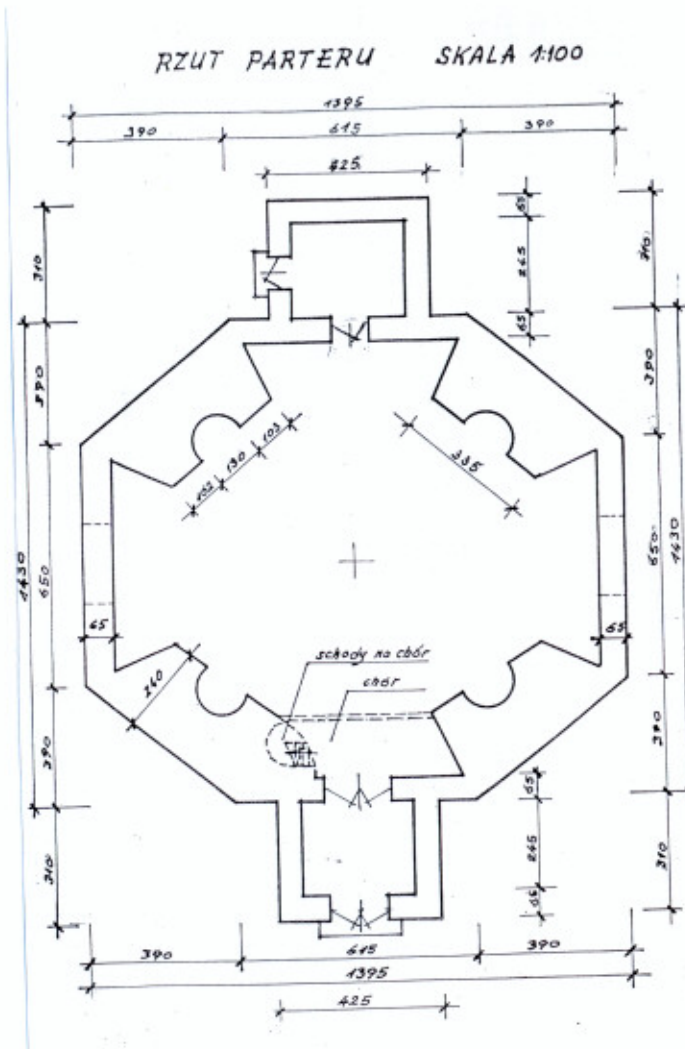
Instalacje - elektryczna, odgromowa, wodno-kanalizacyjna, nagłaśniająca, grzewcza (elektryczna), podświetlająca (na zewnątrz)

Kartę założyła mgr Irena Kontna wrzesień 1997 roku

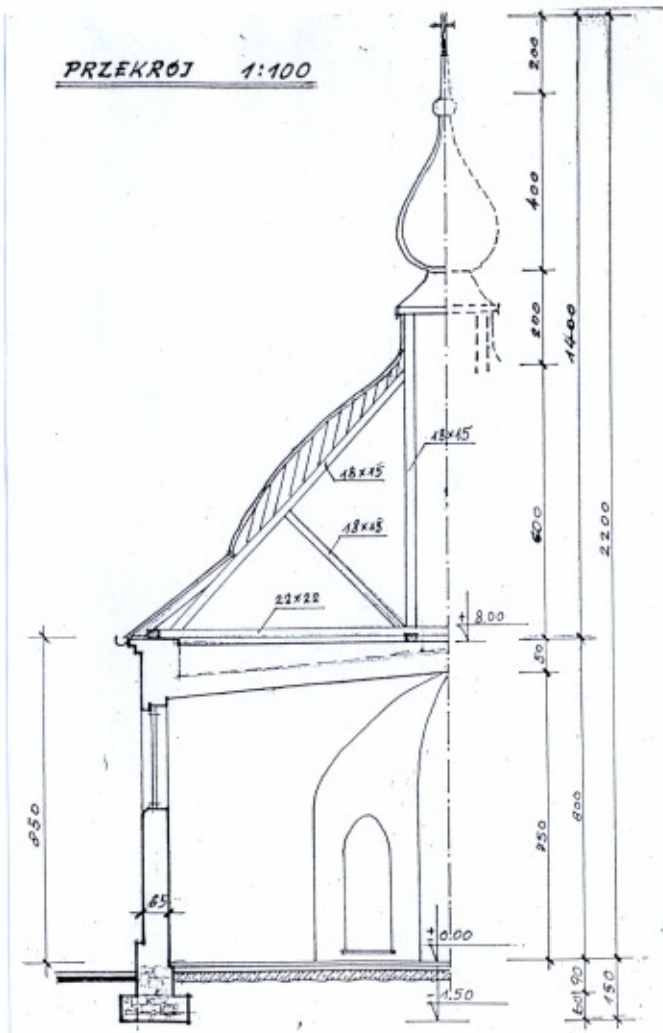
1. Miejscowość
MYSŁOWICE

2. Obiekt
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEGO KRZYŻA

3. Zawartość wkladki
Rzut, przekrój - strona 1
Zdjęcia - strona 2

rzut (skala 1:100)

przekrój (skala 1:100)

2

3

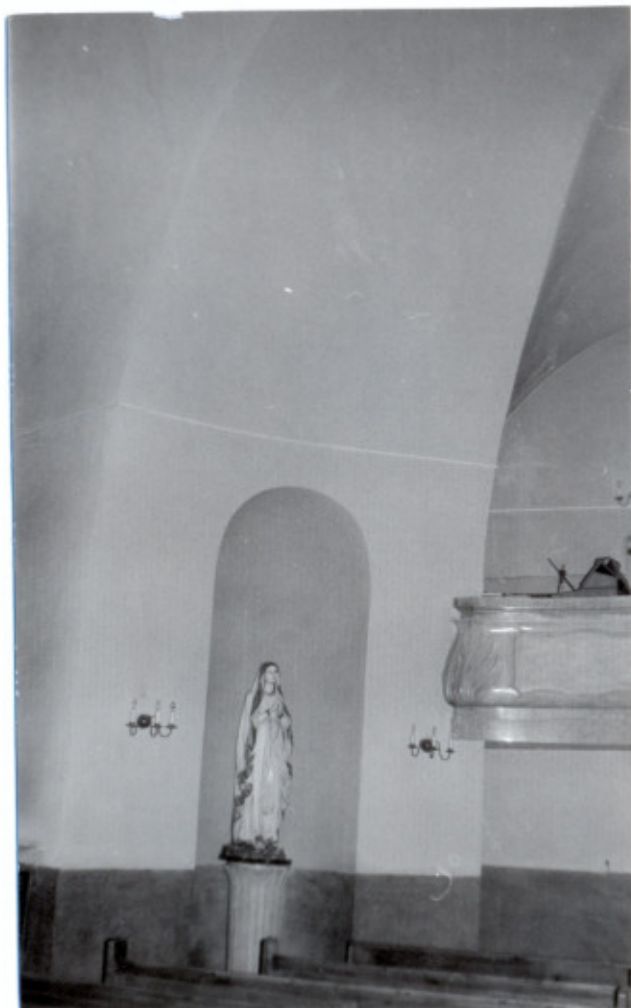

Fot. 2 - elewacja północno-zachodnia
Fot. 3 - elewacja północno-wschodnia
Fot. 4 - elewacja południowa

1. *Miejscowość*
MYSŁOWICE

2. *Obiekt*
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEGO KRZYŻA

3. *Zawartość wkładki*
Zdjęcia

5

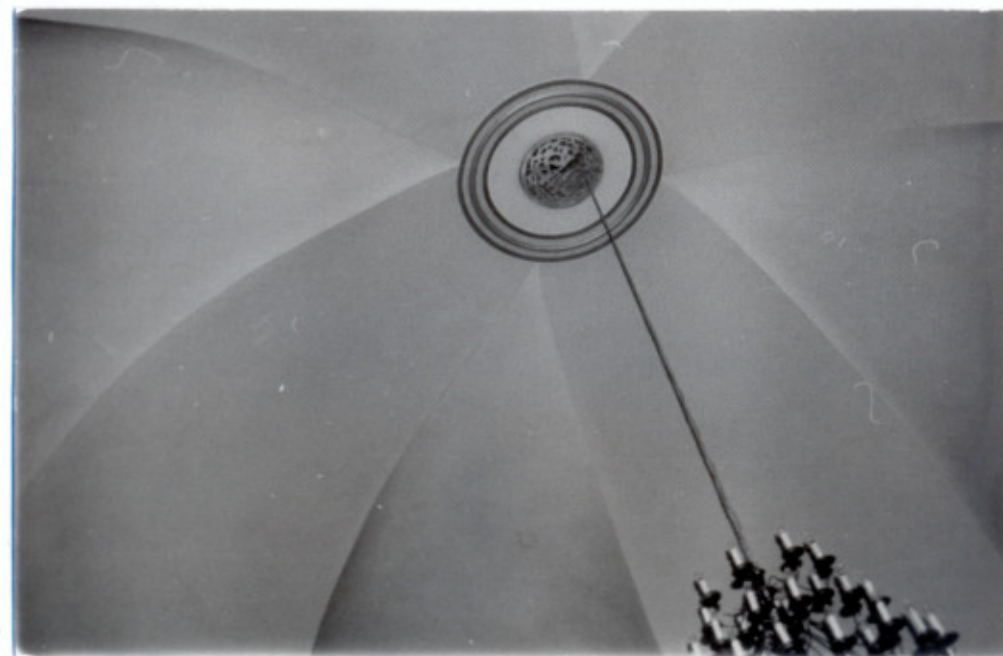
Fot. 5 - wnętrze

Fot. 6 - wnętrze - prezbiterium

Fot. 7 - wnętrze - kopuła

6

7

8

Fot. 8 - wnętrze - chór muzyczny

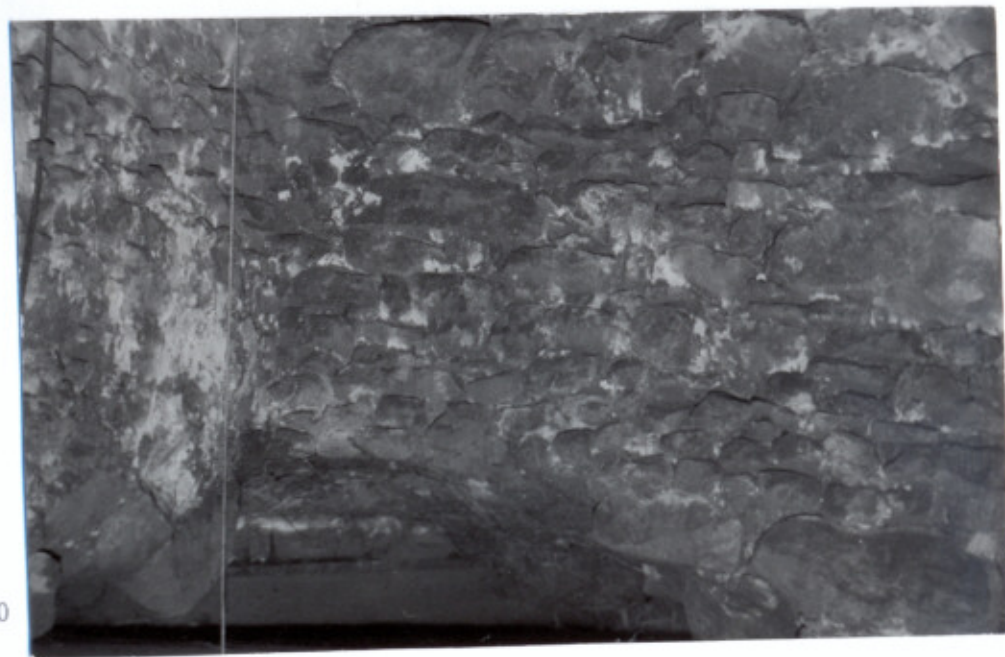
Fot. 9 - wieżba dachowa

Fot. 10 - wątek muru na strychu

9

10

1. *Miejscowość*
MYSŁOWICE

2. *Obiekt*
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEGO KRZYŻA

3. *Zawartość wkładki*
Materiały archiwalne - strona 1
Zdjęcia - strona 2

Wygląd kościoła z lat trzydziestych XX wieku (stan po renowacji w 1929 roku)
kserokopia z fotografii w albumie *Pamiętka kościołów mysłowickich*

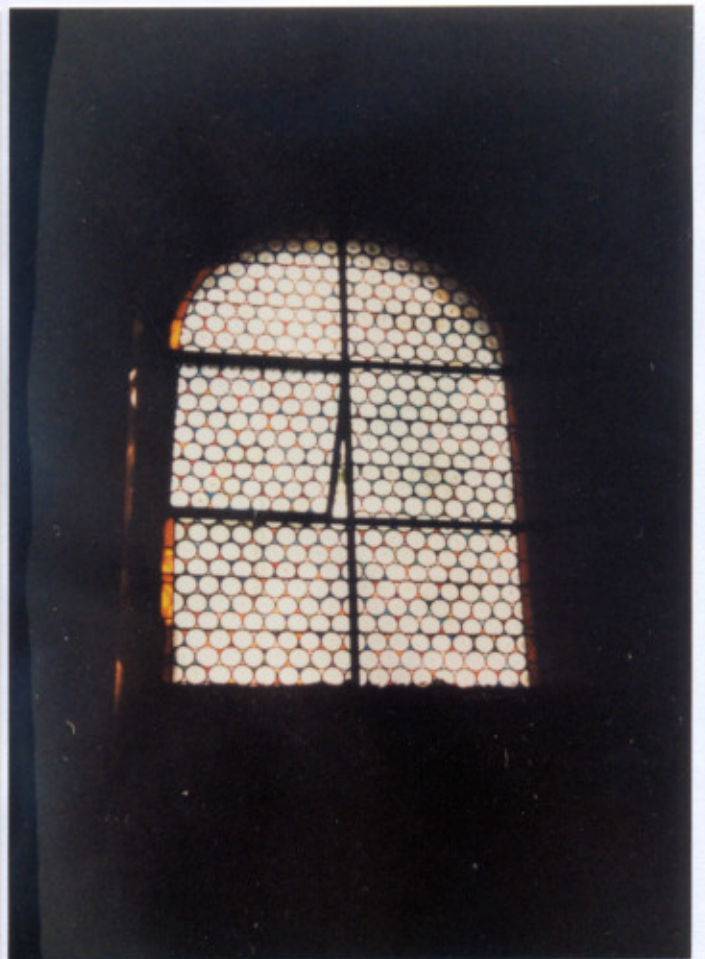
Wnętrze kościoła z lat trzydziestych XX wieku

11

12

Fot. 11 - ogrodzenie
Fot. 12 - wnętrze - ołtarz główny (*Ukrzyżowanie*)
Fot. 13 - okno